

УДК 621.31

М.В. Ковальчин, В.П.Коваль, к.т.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені І.Пулюя, Україна

ГАЛУЗИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМОЕЛЕКТРИЧНИХ ГЕНЕРАТОРІВ

M.V. Kovalchyn, V.P.Koval, Ph.D., Assoc. Prof.

FIELDS OF APPLICATION OF THERMOELECTRIC GENERATORS

Зростання вартості електроенергії, забруднення навколишнього середовища та глобальне потепління - проблеми, з якими ми стикаємося в наш час. Щоб зменшити їх вплив, вчені зосереджуються на вдосконаленні генераторів енергії на відновлювальних та вторинних джерел енергії. Термоелектричні генератори (ТЕГ) продемонстрували свою здатність безпосередньо перетворювати теплову енергію в електричну за допомогою ефекту Зеебека. Крім того, вони є екологічно чистими, оскільки не містять хімічних продуктів, працюють безшумно, оскільки не мають механічних конструкцій та/або рухомих частин, і можуть бути виготовлені на багатьох типах підкладок, таких як кремній, полімери та кераміка. Крім того, ТЕГ не залежать від положення, мають тривалий термін експлуатації і підходять для інтеграції в об'ємні та гнучкі пристрої.

Серійні промислові термоелектричні елементи знаходять застосування тільки у вузьких спеціальних галузях, оскільки поки що досягають ККД 8-12 %, що не дає їм змоги конкурувати у великій енергетиці з тепловими машинами. Впровадження нових технологій, за яких стане можливим виробляти термоелектричні модулі на підкладках великих розмірів, і не тільки на плоских, а й на рельєфних, розширить рамки сфер застосування.

На даний час термоелектричні генератори можна використовувати спільно зі світлодіодними освітлювальними приладами. Це досить актуально у періоди віяльних відключень електроенергії чи при її відсутності. Це дасть змогу забезпечити чергове й аварійне освітлення підвальних або аналогічних приміщень, де є градієнт температур. При використанні декількох модулів можливо забезпечити освітлення місць загального користування, наприклад, сходові майданчики, майданчики перед під'їздами тощо. Ці вироби можуть знайти застосування і в інших галузях народного господарства, де є виділення теплової енергії: автомобілебудування, комунальне господарство, промисловість [1].

Застосування термоелектричних модулів має високу економічну ефективність, оскільки часто утилізує невикористовувану теплову енергію, яка просто виділяється в простір. Важливим є й те, що здешевлення виробництва за рахунок переходу до масового випуску дасть змогу знизити вартість термоелектричного елемента. Це відкриє перспективи створення великої кількості побутових пристроїв з термоелектричними модулями, як-от холодильники, прилади освітлення, пристрої для зарядки мобільної електроніки, генератори електричного струму для автомобілів тощо.

Література

1. Jaziri, N., Boughamoura, A., Müller, J., Mezghani, B., Tounsi, F., & Ismail, M. (2020). A comprehensive review of Thermoelectric Generators: Technologies and common applications. *Energy Reports*, 6, 264-287.